

PERIÓDICH INDEPENDENT, REGIONALISTA,
de Literatura, Art, Montepios, Varietats,
Noticias y Anuncios

Direcció: MUNTANER, 112, 4.ª - 1.ª — Administració: TALLERS, 45, 1.^a

Avuy continúa la publicació de 'l drama

LA REPÚBLICA FRANCESA

que 's donará sense interrupció en lo col·lect.

Reforma necesaria ⁽¹⁾

A primers de 'l actual Novembre s' inauguraran en nostra Universitat literaria duas cátedras que han de contribuir poderosament á propagar entre 'ls fills de Catalunya, 'l coneixement de sa literatura y de son dret propi y peculiar.

Nos referim á las Cátedras de Literatura Catalana y de Dret Catalá, encarregadas respectivament á dos professors tan eminents y amants de nostra terra y sas institucions, com la Sr. Rubió y Lluch y D. Joan de Dèu Trias y Giró.

Ja èra hora que gracias á la iniciativa de rectors com 'l actual de nostra Universitat l' Excm. Sr. don Manel Durán y Bás, se portés á cap reforma tan important y necessaria. Si 'l Estat cumpís ab sas obligacions, si 'l Estat se preocupés de 'l bé de sos súbdits en general, tenint en consideració la necessitat, aficions y costums de cada regió que 'l constitueixen, no sería necessaria la iniciativa de particulars pèra donar á conèixer á cada una son dret y sa literatura; pero 'l admistració está montada d' altra manera y de tot lo que no és necessitat sentida pe'l centralisme, deu ferse'n cas omís.

Es cert que en la carrera d' advocat s' hi conta una assignatura ab títol de *Institució de dret civil, comú y foral*; pero encomanada generalment aquèsta cátedra, com la majoria de 'ls càrrechs administratius, á personas forasteras de la terra en la qual la exerceixen,

no tenen (hi ha excepcions) coneixement prou complet de sas institucions fonamentals, ni per altra part prou temps pèra dedicar sa atenció á lo que no sigui explicació de 'l Códich civil, que—dit sia de pás—és molt mes cómodo, puig en 2,102 articles troban recopilat tot 'l dret vigent y no és necessari que remogin volums y mes volums pèra desentranyar lo verdader sentit de las disposicions de 'l dret de cada regió, per' inculcarlo á sos deixebles. Sense anar molt l'uny, tenim un exemple práctic de lò que acabem de dir en 'l actual catedràtic d' aquella assignatura á Barcelona D. Modest Falcon, quinas ideas sobre nostre dret son ben conegudas per la manera com lo tractá en son discurs inaugural de 'l present curs, llegit en lo Paraninfo de la Universitat.

Lo natural fóra que 'l Estat creés en cada regió las cátedras esmentadas, puig no sols á Catalunya, sinó á Navarro, Aragó, Valencia, Mallorca, Provincias Vascongadas, Galicia etz. contan ab dret propi y literatura propia, quel coneixement és bastant defectuós com lo de tots los drets generals de cada regió, puig tan sols las personas que per sa professió deuenh dedicarse constantment á 'l estudi de qüestions jurídicas y literarias arriban en los últims anys de sa vida á conèixer lo que fón fruyt de 'l sentit práctic de nostres antepassats y de son arrelat amor á la terra hont vejeren la llum.

Es tant mes d' aplaudir la iniciativa de 'l Sr. Durán y Bás, puig en las circunstancias actuals és de tot punt necessari, pèra qui vòl exercir á Catalunya professió d' advocat, conèixer no solsament las disposicions de nostre dret, sino las que están en vigor després de la publicació de 'l vigent Códich Civil, qual article 12 ha sigut interpretat en sentit tan equivocant, á nostre entèndrer, que avuy tenim aplicadas á Catalunya disposicions contingudas en aquell Códich, que may hauríam somiat poguessin, ni forçant molt la màquina, regular nostras relacions jurídicas. Pero quant per part de 'ls que deuríam vetllar per la conservació de 'l dret y la recta administració de justicia s' hi entreveuen miras mesquinas sacrificantho tot en benefici de la unificació, no pòt esperar-se altra cosa que lo que 'ns donan y no deu extranyarnos véurer aplicat á Catalunya lo Consell de familia que tantas molestias causa á qui 's véu obli-

(1) En varias ocasiones 'ns havem ocupat de la important qüestió de la ensenyausa catalana ab caràcter oficial. L' any passat vam publicar un article alabant la decisió de 'l Rector de la Universitat, respecte á establir una cátedra de Dret catalá y avuy aprofitem la oportunitat de enaltir de nou tan bon pensament. Aquet és lo motiu de reproduhir l' article que veurá 'l lector, copiat de *Lo Somatent* de Reus.

gat á formar part de 'l mateix y qual mecanisme y complicació tan lluny están de nostra manera de ésser, y tan inútil y perjudicial resulta pèra 'ls interessos de 'ls menors que tenen necessitat de 'l mateix.

Y és d' aplaudir també la elecció feta per D. Manel Durán y Bús respecte á las personas que deuen desempenyar ditas cátedras, puig lo Sr. Rubió y Lluch ha demostrat en mil ocassions lo carinyo que professa á nostra literatura y 'ls poch comuns coneixements que posseheix respecte á la mateixa, y en quant á D. Joan de Dèu Trias y Giró, notat és també son valer y son carinyo á las institucions de la terra catalana, á l' igual que son coneixement de 'l Dret Romà, base de 'l nostre text, qual cátedra desempenyá en la Universitat de Salamanca y li fou conferida després de brillantíssimas oposicions.

No volem acabar sense felicitar calurosament á 'l Excm. Rector de la Universitat de Barcelona per la important y útil reforma introduhida en lo primer de 'ls Centres de ensenyansa de Catalunya, esperant que continuará seguint lo camí emprès, en la seguretat de que han d' agraïrli tots los catalans y que sa obra ha de redundar en bè de nostra terra, avivant en lo cor de nostre jovent las ideas d' amor á la literatura y á 'l dret de Catalunya, avuy, desgraciadament, massa desconeguts per las deficiencias de nostra ensenyansa oficial.

B.

Revista teatral

Lírich.—1.er concert de la séptima série, dirigit pe 'l M^{tre}. NICOLAU.

Lo nom de 'ls autors de las obras que componian lo programa era ferma garantia de 'l gust y acert de 'l mestre director.

Beethoven, Bizet, Saint-Saëns y Wagner, entussiasmen a 'l selecte y numerós auditori que de gom á gom omplia la suntuosa sala de 'l teatro mes bonich de Barcelona.

Per res hem de parlar de 'l mérit de la *Tarantela* de 'l autor de *Samson y Dalila*; altrás vegadas hem dit nostre parer respecte la més genial de las obras de Bizet, *L' Arlesienne*; Wagner és autor que no permet discussions sobre la manera racional ó inverossímil de tractá 'ls assumptos objecte de sas obras: *Faust* és proba fehacient de que 'l músich alemany contaba de antemà ab la aprovació de són públich á 'l executar sas obras.

Beethoven com sempre, és lo titot de la música que ho arrolla tot, escampant per tot indret l' admiració y l' entussiasme.

La *Novena sinfonia* és un verdader compendi de 'l sobrenatural talent de 'l fill de Bonn.

La execució de 'l programa fou perfecta. 'L públich aplaudí estrepitosament alguns números, obtenint la repetició.

—Lo segon concert tingué lloch dijous, executantse la magistral obra de Beethoven y dos composicions de Wagner.

La primera obtingué iguals distincions é igual manera d' interpretar-la; la segona produhí entussiasme fentse ovació á 'l sabi mestre Nicolau y á 'ls distingits professors que 'l secundan.

Eldorado.—Ressonan encara per l' espay los aplausos tributats á *La viejecita* y *Aquí va á haber algo gordo*.

Això fa que cap novetat hagi figurat en los cartells durant la setmana.

Granvía.—Va tenint entradas majúsculas ab la *reprise* de produccions conegudas.

Lo públich hi acut per la esmerada execució que obtenen las obras.

Ahir s' estrená *La roncalesa*.

Ne parlarem la vinent setmana.—FLORIDA.

ROMANTICISME

A D.^a SOL

D.ª Sol, pus són lo sol
que alimenta ma existencia
en aquet món de tristuras,
de desgracias y de penas;
pus són l' àngel protector
que ab gran afany per mi vèlla
lliurantme be de 'l martiri
d' ésser tentat d' en Banyeta;
pus que en mon pit jay! l' amor
hi dispará aguda fletxa
que dins mas carns a 'l ficarse
cap á n' a 'l cor aná recta
ahont s' enfonsá, la traydora,
y ahont ben clavada encara resta
per' que 'l foch d' eixos ulls blaus
de un blau que á 'l del cel se assembla
y que en vostra cara hermosa
com dos estels centelleja
cremá ma sanch, y estich ara
fèt un Vessubi ó be nn Etna,
(tan poderós és l' amor
quant un lo sent ben de veras);
ja que us adoro per fi,
ja que mon cor sense tregua
batega sempre per vos,
m' heu de permetrer que us preguia
que donguéu fi á 'l meu pesar,
consol á ma gran tristesa,
que no 'm donguéu mes martiri,
que alleueriú ma gran pena
aymantme com jo us estimo,
com us vull jo á mi volguente;
que vostre amor és ma vida,
mon cel vostra gran bellesa,
y abduas cosas foltantme
lo viurer, gens m' interessa.

JOAN VILA Y GASPAR.

TENORIOS

O més propiament dit, los *Don Juan Tenorio*, constitueixen lo tema teatral de la setmana, perque en tots los colisseus hi ha hagut *Tenorio* gran ó petit, com aixís ho demostra que allí 'hont no s' hi ha presentat lo de 'l immortal Zorrilla, ha comparegut *Juanito Tenorio*.

Respecte á 'l *Don Juan*, tots los actors han fèt lo que han sapigut per disputarse l' aplauso, y tots han lograt agradar.

Lo Sr. Borrás l' ha interpretat be, y també mereixen sèr citats ab elogi 'ls Srs. Muñoz, Fages, Tressols y Salvat, que tenen ben estudiat lo llegendari paper de 'l *burlador de Sevilla*. Tots saben cumplir ab la seva obligació y 'ns dól que hi hagi hagut empresa que, surtintse de lo just y regular, s' hagi resolt, per tocar lo bombo, á anunciar que 'l seu *Tenorio* era 'l primer de Barcelona, logrant sols tocar lo violón (tots són instruments, és cert). Y que 'l violón l' ha tocat, ho diu allò de *el primer Tenorio* de Barcelona por los Sres. Borrás-Parreño.

Això és ridiculisar á un primer galán y á una primera dama, anunciantlos (faltant á la gramática), á estil de *pareja* de ball, ó és dir que són dos actors que fan un sol paper.

Pótsen lo *redactor* de aqueixa barbaritat debía creure's que això *llamaria* la atenció ab forsa atractiva vers deter-

minat colisseu, sense pensar «que cuando Dios dá, para todos dá», y que aixís com hi ha hagut panellots y castanyas en abundancia, també hi ha hagut á dojo públich pèr aplaudir y fins pèr admirar á algún de 'ls *Don Juan* á qui no s'ha *industriajat* calificantlos de primera á pesar de haverho estat.

Pèra 'ls soldats malalts ó ferits en las guerras insulars

Un de 'ls diaris que mes sembla preocuparse y tenir interés especial en que sigan atesos los infelissos joves soldats que tornan malalts de Cuba y de Filipinas, és *El Diluvio*.

Un día y altre vè publicant sueltos y mes sueltos dolentse de que se 'ls tinga desatesos, de l' estat de abandono en que 's troban; dient que moren de debilitat pe 'ls carrers y que se 'ls treu de 'ls Sanatoris avans de estar curats. Pero això sembla hipocresia y ganas de valerse de la desgracia d' aquestos soldats, no per millorar sa sort, no per contribuir á que aquesta siga menos desgraciada, sino pe 'l gust de atacar á las autoritats y á las personas que se sacrifican y treballan desinteressadament en favor de 'ls infelissos que realment tenen dret á l' amparo de 'l Govern, de las autoritats y de las personas de sentiments nobles.

El Diluvio és aixís: mouer escándol, criticarho tot, dir mal de tothom sab quin fi? No ho sabem: lo mes natural que podem suposar és pensar que aixís créu conservar una popularitat entre la classe baixa que fa que fins los que de *El Diluvio* abominan lo llejeixin, realisant d' aquest modo un negoci bo, puig 'sent diari illegit, los industrials l' aprofitan per anunciarhi y aixís la part mercantil de la empresa-propietaria déu marxar vent en popa, y això lograt, lo demès són trons.

¿Qué hi fa que 's perjudiqui á voltas lo mateix á que en apariencia 's vól donar protecció? ¿qué té que véuer la part professional ab la part material mentres aquesta vaji be? ¿qué vól dir la dignitat periodística y 'l nivell intelectual en que ha de estar la premsa? Això són falornias. La qüestió és de cèntims y de fer gran tirada.

Donem proba de lo que diem, si no volem nosaltres seguir per aquets viarans que critiquem. Y referintnos á 'l propi assumpto que 'ns ha fet agafar la ploma, la proba la tenim en la següent carta:

«Sr. Director de Lo TEATRO CATALA.

Muy distinguido Sr. mio: En el número de *El Diluvio* correspondiente al domingo último, lei con pena un suelto dando cuenta de un acto triste ocurrido en la calle de Aribau cuando pasaban algunos soldados que el indicado suelto decía haber sido dados de alta en el Sanatorio de la Cruz Roja sin estar curados, por cuyo motivo uno de ellos se cayó al suelo habiendo habido necesidad de subirle á un coche que alquiló una caritativa señora y habiéndole socorrido con dádivas en metálico algunos transeúntes á quienes impresionó aquel espectáculo tan conmovedor.

El Diluvio con tal motivo censuró á la Cruz Roja y lamentó el hecho: Pero, ¿procuró remediarlo ó indicar remedio si lo sabía?

Eso ya era harina de otro costal: no era ya criticar, censurar, molestar, hacerse popular á su manera, y por esto no se tomó tal molestia, ni aún brindándosele la ocasión. Yo tuve el gusto de proporcionársela, remitiéndole una carta y una circular de la cual se han ocupado otros diarios y que tal vez en aquella Redacción no la habían leído. Por esto envié un ejemplar.

La circular anuncia que se abrirá una suscripción por una Junta de auxilios, para secundar á la Cruz Roja y auxiliar directamente á soldados heridos ó enfermos, á medida que lleguen de Ultramar, en cuya suscripción se admite desde la infima cuota de 25 céntimos.

De manera que si *El Diluvio* deseaba realmente hacer algo en favor de los soldados y de la no repetición de escenas tristes como la de la calle de Aribau, lo natural era que procurase fomentar la suscripción haciendo que sus numerosos lectores tuviesen noticia de la circular con los detalles explicativos.

Pero no es este su sistema: él enseña las llagas, no se decide nunca á cicatrizarlas, y sin duda así pensando, creyó prudente hacer caso omiso de mi carta, (pobre por ser mía aunque dictada con fin noble) y echar al cesto la circular.

Si el firmante quiere circular, se diría, que pague la inserción, pues para cobrar estamos prontos.

Afortunadamente, señor Director, el periódico de su dirección observa proceder distinto; y como he visto en el la circular referida, le suplico se sirva publicar también las presentes líneas, quedándole agradecido este S. S. Q. S. M.—L. J. R.»

Ara, *El Diluvio* si vól, té la paraula. Veyam si callará ó si, tornant per sa dignitat, se resoldrá á demostrar la bondat de 'l seu sistema ó á contribuir á que sigan degudament cuydats aquets pobres fills de mare que són dignes de que tothom se recordi d' ells.

Encara que la carta precedent se refereix á un sol diari, creyem que algún altre que tampoch ha dit res pera contribuir á que aumenti la suscripció en favor de 'ls soldats ferits ó malalts que tornan, comprendrá la utilitat de ajudar á la Junta de auxilis que té iniciada dita suscripció.

Repertori de fora

Badalona, 4 de Novembre.

Després de haver donat funció diumenje 24 de 'l passat una companyia dramática bastant bona y que contaba ab artistas ben reputats, ha deixat de funcionar, haventhi hagut algunas indiferencias, ó informalitat, segons se conta, per part de algú que ha travessat lo xarco, y s' ha encarregat de la empresa D. Romualdo Zubietaqui, que 's proposa presentar funcions escullidas y variadas.

Aixís ho foren las de 'l día 31 (diumenje) y ahir, día de Tots Sants, que van satisfer de 'l tot. La primera 's compongué de l' interessant drama en 8 actes *La taberna*, degudament ensajat y representat ab molt acert y carinyo per las Sras. Panadés y Muntal, lo galán director Sr. Tressols y 'ls aplaudits actors Srs. García, Casals, Cosmos, Vila y altres, que 's guanyaren la simpatía de 'l públich que omplia 'l local.

La segona funció siguié de sarsuela: l' héroe principal siguié 'l tenor cómich Sr. Montero, y 'ls altres héroes artístichs las Sras. Gómez, Taberner, Mesejo, Asensio, y 'ls Srs. Comerma, Barrenechea, Mariner, Castillo, Iniesta y demès personal: per tots va haverhi aplausos, participantne també 'l reputat mestre Taberner per són aceri en dirigir la orquesta.

Per avuy faig punt, felicitant á 'l públich y á la empresa, que per lo vist ho entén be.—P.

LA FORSA DE L' ESDRÚJUL

A mon ben volgut amich, lo jove poeta Francisco Comas, company d' APATS Y LLETRES.

He sabut que 't relacionas ab una noya simpática y he sabut qu' estás prenat de son físich y sas pláticas.

Y si per cas algún jorn seguint los concells de l' ànima sòls contràurer matrimoni, escolta bè aquestas máximas.

La dona és un animal que si 'l sabs domar fa llàstima, y un cop en lo poder teu pots ferne d' ella. . 'l que 'n sápigas.

Per un seguit, totas ellas tenen la conciencia elástica, y fins sa rialla, á voltas és un preludi de llágrimas.

Son interior analisis y la veurás problemática no treyent resultat de la seva construcció orgánica.

Perqué porti 'ls comptes nets ensenyali matemáticas que d' aquí á vuyt ó deu anys pugui dirigir una kábila.

Fès que li agradin las flors;
mes no las herbas catàrticas
ni narcòtiques ni emàticas
ni estípticas ni cefàlicas.

Pènsa que la dona 's dona
quant no 's pòt mostrar enfàtica
y si acàs li donas peu
ja no 't valdràn las metàforas.

Totas las de 'l bello sexo
de 'l sèu dret sòn catedràticas
y á 'l marit deixin suspens
quant està inscrit en las clàusulas.

No fassis cás de 'ls sèus gustos
perquè totas sòn maniàticas:
en lo únich que las de sèr pròdich
ès en la vareta màgica.

Si á 'l dematí 's mòstra humil,
á 'l vespre 't serà antipàtica;
mes si tú li fàs be 'l sério,
ella 's mostrarà magnánima.

No li gastis gayres festas
ni li vaijis ab camándulas,
puig la dona quant l' adulan,
se tòrna estranya y llunàtica.

No la fassis sèr senyora,
sinó humil y democràtica:
quant li demostris l' amor
fesho ab fórmula enigmàtica.

Si 't mira fixo, 't vol mal,
y si 't don' mirada lánquida,
vól dir que tu 't espavilis
á emplear formas dramàticas.

Jo que sé 'l que sòn las donas,
—puig las coneix per la pràctica—
puch dar crèdit á 'l que dich:
per tal motiu creu mas màximas.

SALVADOR BONAVIA.

Reunions particulars

ATENEU DE SAN GERVASI DE CASSOLAS.—Lo dilluns passat tingué lloch una representació de 'l imprescindible *D. Juan Tenorio* ab un plé á vessar.

Varen surtir ayrosos de sos papers lo Sr. Yebra y la Srta. Simó y ab justícia foren aplaudits, especialment en la escena de l' amor del quart acte, que digueren molt be.

De 'ls demés intérpretes de l' obra, val mes no parlar-ne, puig ho feren tan mal fet com imaginar-se puga.

La concurrència no 'n surtí satisfeta, y creyem que fent pagá 2 ralets d'entrada, mes 10 céntims de l' assiento com fan pagar á tot *bitxo*, podria haverhi un millor quadro de companyia. De no ferho aixís, tinga la seguretat, la Junta de dit Ateneu, de que haurán de fer las funcions, devant d' ella unicament, perque... vamos, ho fan massa malament, apesar de fèr comedia.—Roig.

LA TBANQUILITAT.—Baix aquest humoristich títol tenen lloch en Gracia, en una casa particular de 'l carrer de S. Salvador, freqüents funcions teatrals y balls familiars. La concurrència que hi acut és molt escullida y tan numerosa, que ab tot y ésser bastant capàs la sala, resulta petita per contenirla.

Per lo regular sòn catalanas las produccions que allí 's posan en escena; y las d' aquest últim diumenge foren lo drama *L' escursó* y la pessa *A ca 'la modista*.

En la primera de ditas obras lluhiren sas facultats artísticas la Srta. Maymó y la nena Martrus y 'ls joves aficionats Srs. Llauredó, Carreras, Martrus y germanus Sagristá (J. y M.).

En la pessa s' hi lluhiren la Srta. Carreras y 'ls senyors Sagristá, Martrus, Ribas y Llauredó.

Finalisá la reunió ab un ball animadíssim.—N.

Saló de descans

—Han visitat nostra Redacció los periódichs *El Eco de los tribunales*, de aquesta capital, y 'ls *Campeón Católico*, de Cuenca, á 'ls que ab gust inclohim en la llista de cambi.

—En el camaril de la iglessia de la Concepció ha contret matrimoni nostre estimat amich y reputat doctor en medecina, D. Benjami Romo; ab la simpática senyoreta D.ª Lluisa Basil.

Desitjem á 'ls esposos eterna lluna de mel.

—Hem rebut lo programa de las funcions que darà la secció dramática de la lluhida societat *Clarís*, durant lo mes corrent:

Pèra 'l dia 14 està anunciat *D. Juan Tenorio*, dirigit pe 'l Sr. Fages. (*Esos son otros Fages*). Lo dia 28 *El sueño dorado* y *Juanito Tenorio*. Las demés festas, ball de societat.

—Lo dia 13 de 'l corrent, en lo teatro Olimpo 's ferà una funció en honor á D. Joseph Ximeno Planas, y á benefici de la familia de 'l mateix. Se representarán las bonicas produccions *Una poma per la sed*, *Un D. Juan Tenorio á trossos*, *La ocasió fu 'l lladre* y estreno de un monólech, escrit pe 'l Sr. Ximeno, que dú per títol *A 'l quarto de la senyora*.

Amenisará la funció la societat coral *Euterpe*, dirigida pe 'l mestre Sr. Sadurní.

Toalla FRINÈ

Son ús hermojeja 'l rostre, absorveix la grassa del cutis, treu las arrugas, contrau 'l poro de la epidermis y evita las tacas, borro y erupcions de la pell.

Rejoveneix y es un tresor per conservar la dentadura neta, forta y esmaltada desapareixent ab son ús lo sarro y l' escorbut.

Se ven en totas las perfumerías

ARCHIVO LÍRICO-DRAMATICO Y COPISTERÍA DE

Francisco Pérez Pol

SE PROPORCIONAN ACTRICES Y ACTORES

Calle de Roig, núm. 24, entresuelo.—BARCELONA

ARXIU Y COPISTERIA de vers y música

Joseph Bonnin

PUNTUALITAT Y ESMERO EN SERVIR

— Passatge de Madoz, núm. 5, 2.ª —

Gran establecimiento de música

Instrumentos, pianos y armoniums, de

JUAN AYNÉ

FERNANDO VII, 51 y 53 y CALL, 22.—BARCELONA

Especialidad en pianos de alquiler. Guitarras desde 5 pesetas.

À CASARSE TOCAN

Por 30 duros el mobiliario siguiente:

Una cama Viena (matrimonio), un sommier muelles (matrimonio), una cómoda con mármol, seis sillas regilla, una mesa de noche con mármol, una mesa de comedor, seis sillas idem, un elegante espejo y perchas.

Además hay camas de Viena á 20 pesetas, y de matrimonio, á 35. Sillas de regilla á 44 pesetas docena. Juegos de lavabo Viena mármol á 24, y gran surtido de muebles de todas clases á precios de fábrica.

LA IMPERIAL, Conde Asalto, 25

Imp. Pujol y C.^a - Tallers, 45.—Barcelona